

اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل

راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و

محیط زیست

مطابقت دارد

صفحه ۲ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

جدول اصلاحیه

شماره اصلاحیه	تاریخ	شماره بخش / بخش های تغییر یافته	شماره صفحه / صفحات

صفحه ۳ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -Gl-301(0)	

فهرست

صفحه	عنوان
۴	۱. هدف
۴	۲. دامنه کاربرد و محدوده تاثیر
۴	۳. مسئولیت ها و ضمانت اجرا
۵	۴. الزامات و مستندات مرجع
۵	۵. تعاریف
۶	۶. شرح اقدامات
۹	۷. پیوست
۹	۷-۱- پیوست ۱- فلودیاگرام فرآیند مدیریت پسماندها

صفحه ۴ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

۱- هدف

به منظور ایجاد و حفظ انسجام و یکپارچگی در نظام مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست، این سند به عنوان یک راهنما برای تحقق اهداف مدیریت پسماند در سیستم مدیریت HSE تهیه شده است. در این سند بخشی از **حداقل الزامات** مورد نیاز جهت برآورده نمودن نیازمندی های سیستم مدیریت پسماند بیان شده و در نحوه ایجاد فرایندهای موردنیاز به شرکتها/ سازمانهای صنعت نفت کمک خواهد نمود. رعایت الزامات مورد اشاره در این راهنما برای کلیه واحدهای تحت پوشش و تابعه صنعت نفت و همچنین کلیه واحدهای صنعتی/ خدماتی مستقر در مناطق ویژه صنعت نفت الزامی می باشد.

۲- دامنه کاربرد و محدوده تحت تاثیر

الزامات اشاره شده در راهنمای حاضر برای کلیه پسماندهای تولیدی در تمام واحدهای عملیاتی و غیرعملیاتی، مناطق ویژه، مجموعه های فرهنگی/ آموزشی/ سیاحتی یا اماکن و تاسیسات متعلق به آنها و همچنین پسماندهایی که در خارج از واحد/ مجتمع/ منطقه تولید شده و برای تصفیه و پردازش، بازیافت، ذخیره، تبدیل، سوزاندن یا دفن به واحد/ مجتمع/ منطقه فرستاده می شوند، کاربرد دارد. مواکدا اعلام می شود که این راهنما برای کلیه انواع پسماندها اعم از صنعتی و غیر صنعتی، شهری، کشاورزی، بیمارستانی و ... باید به کار برده شود.

۳- مسئولیت ها و ضمانت اجرا

- ۳-۱- مسئولیت انجام اقدامات مذکور در سند حاضر و استقرار سیستم مدیریت پسماند در هر سازمان به عهده بالاترین مقام آن سازمان می باشد.
- ۳-۲- مسئولیت نظارت بر حسن اجرای اقدامات قابل انجام در تاسیسات/شرکتهای تابعه/ شرکتهای فرعی به عهده مدیر HSE شرکتهای اصلی می باشد.

صفحه ۵ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

۳-۳ پیاده سازی الزامات سند حاضر در هر سازمان یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد HSE آن سازمان خواهد بود.

۴- الزامات و مستندات مرجع

با توجه به الزامات قانونی ذیل ایجاد سیستم مدیریت پسماند در شرکتها/سازمانها ضروری است.

- قانون مدیریت پسماندها، مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی
- آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند مصوب ۸۴/۵/۵ هیات وزیران
- پروتکل کنترل انتقالات برون مرزی مواد زائد خطرناک و دیگر ضایعات در دریا (تهران - ۱۳۷۶)
- کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زائد زیان بخش و دفع آنها (بازل - ۱۹۸۰)
- کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد (لندن - ۱۹۷۲)
- کنوانسیون آئین اعلام رضایت قبلی برای مواد شیمیایی و آفت کشهای خطرناک خاص در تجارت بین المللی (روتردام - ۲۰۰۳)
- کنوانسیون مدیریت زیست محیطی آلاینده های آلی پایدار (استکهلم)
- آئین نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک مصوب ۸۰/۱۲/۲۲ هیات وزیران
- ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماند های پزشکی و پسماند های وابسته
- ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماند های برقی و الکترونیکی
- ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماند های کشاورزی

۵- تعاریف

سازمان: منظور از سازمان عبارت است از تمام واحدهای عملیاتی و غیرعملیاتی، مناطق ویژه، مجموعه های فرهنگی/ آموزشی/ سیاحتی یا اماکن و تاسیسات متعلق به آنهاست که تحت پوشش و تابعه صنعت نفت بوده یا در مناطق ویژه صنعت نفت مستقر می باشند.

صفحه ۶ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می شود که به طور مستقیم یا غیر مستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد (مطابق تعریف قانون مدیریت پسماند).

برای توضیح بیشتر، خاطر نشان می سازد عبارت پسماند در این راهنما شامل پسماندهایی است که دارای شکل جامد باشند و مواد گازی شکل یا مایع صرفاً در صورتی پسماند محسوب می شود که داخل ظرف قرار گرفته و شکل جامد به خود بگیرد. لذا به عنوان مثال آلاینده های خروجی از دودکش در تعریف پسماند قرار نخواهد گرفت. همچنین محصولات Off Spec تولیدی طی فرآیندهای تولیدی نیز در تعریف پسماند قرار نمی گیرد. سایر تعاریف مربوط به موضوع عنداللزوم در راهنماهای مربوطه بعدی آورده شده است.

۶- شرح اقدامات

۶-۱- هر سازمان باید از آخرین قوانین و مقررات ملی و بین المللی و همچنین الزامات و مقررات وزارت نفت در خصوص مدیریت پسماندها آگاهی داشته و آن را به روز نماید.

۶-۲- هر سازمان به منظور کنترل پسماندهای خود باید یک سیستم مدیریتی با هدف حفظ محیط زیست، استفاده بهینه از منابع و **Waste minimization** تدوین و به اجرا بگذارد. نمودار فرآیند مدیریت پسماند در پیوست این راهنما آورده شده است.

۶-۳- هر سازمان به منظور پیاده سازی سیستم مدیریت پسماندها باید فرایندی مشخص جهت شناسایی پسماندهای خطرناک و غیرخطرناک و همچنین انواع پسماندها بر اساس قانون مدیریت پسماند تهیه و اجرا نماید. در این خصوص راهنمای شماره **MOP-HSED-302** تهیه و ابلاغ شده که رعایت الزامات مندرج در آخرین ویرایش آن برای هریک از سازمانها الزامی است.

۶-۴- مقادیر و مشخصات پسماندهای تولیدی می بایست در وهله اول با موارد طراحی مقایسه و صحت-گذاری گردد.

۶-۵- فرایند تعیین تکلیف باید بر اساس آخرین قوانین و مقررات زیست محیطی ملی (و ترجیحاً بین-المللی) تعریف شده و برای هر یک از پسماندهای شناسایی شده به اجرا درآید.

صفحه ۷ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

۶-۶- با توجه به ماهیت پسماندهای تولیدی در صنعت نفت، اقدامات تعریف شده در فرایند تعیین تکلیف باید بر حسب اولویت ذیل باشد:

- استفاده مجدد، بازیافت (مشمول بر تبدیل به مواد / انرژی)
- فروش
- سوزاندن
- دفن

۶-۷- هر سازمان در هنگام تعیین تکلیف پسماندها، باید روشهای پردازش / تصفیه احتمالی مورد نیاز برای بازیافت / فروش / سوزاندن / دفن را قبل از انجام عملیاتیهای یادشده تعیین و اجرا نماید.

۶-۸- باید گروههای سازگار و ناسازگار کلیه پسماندها شناسایی شود. در این خصوص رعایت الزامات مندرج در راهنمای شماره **MOP-HSED-304** برای هریک از سازمانها الزامی است.

۶-۹- نوع ظروف، نحوه برچسب گذاری ظروف، تکمیل بارنامه و شرایط نگهداری تا تعیین تکلیف پسماندها باید تعریف و مشخص شود. در این خصوص رعایت الزامات راهنماهای شماره **MOP-HSED-305**، **MOP-HSED-306**، **MOP-HSED-307** و **MOP-HSED-311** الزامی است.

۶-۱۰- شرایط حمل و نقل پسماندها تا تعیین تکلیف آن باید تعریف و مشخص شود. الزامات مربوط به حمل و نقل پسماندها در راهنمای شماره **MOP-HSED-308** آورده شده که رعایت الزامات مندرج در آخرین ویرایش آن الزامی است.

۶-۱۱- باید نحوه عملکرد در شرایط اضطراری برای پسماندها پیش بینی و مشخص شده باشد.

۶-۱۲- روشهای دفن اصولی و مکانیزم های کنترلی هنگام دفن و پس از دفن باید تعریف و به اجرا درآید. در این خصوص رعایت الزامات آخرین دو راهنما به شماره های **MOP-HSED-309** و **MOP-HSED-310** الزامی است.

۶-۱۳- ارائه تمهیدات لازم و مشخصات پسماند به مشتری در خصوص پسماندهای قابل فروش الزامی است.

۶-۱۴- در فرایند تعیین تکلیف باید مکانیزمی هم برای مواردی که شناسایی نشده اند پیش بینی شود و این سیستم کنترلی می بایست تحت اختیار امور **HSE** هر سازمان باشد.

صفحه ۸ از ۹	راهنمای مدیریت پسماند در سیستم مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل بهداشت، ایمنی، محیط زیست و پدافند غیرعامل
	MOP -HSED -GI-301(0)	

۱۵-۶- آمار و اطلاعات مرتبط باید نگهداری شود. مدت نگهداری اطلاعات می تواند توسط قوانین ملی و محلی یا الزامات **ISO 14000** تعیین شود.

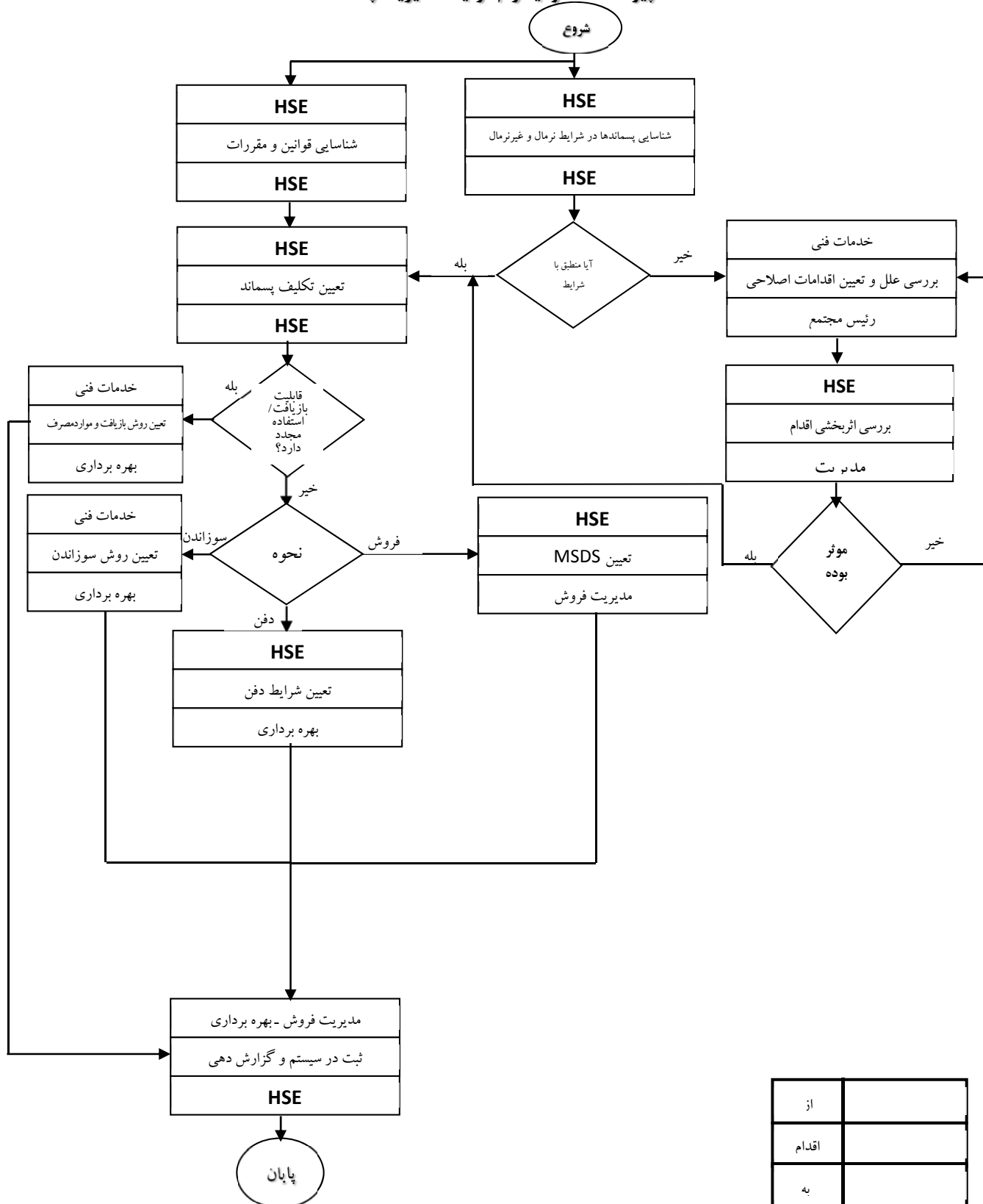
۱۶-۶- مکانیزم گزارش دهی مناسب به مراجع ذیربط خارج سازمان، مدیریت و نیز به امور/مدیریت **HSE** ستاد مربوطه/ شرکت اصلی باید در فرایند فوق لحاظ گردد. بدین منظور رعایت الزامات راهنمای شماره **MOP-HSED-303** الزامی است.

۱۷-۶- نحوه عملکرد مدیریت بهره برداری می بایست با توجه به نتایج حاصله از فرایند فوق سنجیده شود.

۱۸-۶- تدوین یک روش اجرایی تشریح مدیریت پسماند در هریک از سازمانها الزامی خواهد بود.

۱۹-۶- مدیریت **HSE** شرکتهای اصلی باید اقدامات لازم جهت پیاده سازی راهنمای حاضر در کلیه واحدهای زیرمجموعه خود را به عمل آورده و بر حسن اجرای آن نظارت نمایند.

پیوست ۱- فلودیاگرام فرآیند مدیریت پسماندها

از	
اقدام	
به	